

Përkrahur nga Bashkimi Evropian

Rast studimi

Trajtimi i rasteve LGBTI nga sistemi i drejtësisë në Kosovë

Botuesi:

Qendra për Zhvillimin e Grupeve Shoqërore - CSGD

Hulumtuesi:

Kushtrim Palushi, Avokat

Publikuar:

Dhjetor 2016

Mohim

Ky botim është përgatitur me asistencën e Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e vetme e CSGD dhe nuk pasqyron në asnjë mënyrë pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

Të drejtat e autorit

Qendra për Zhvillimin e Grupeve Shoqërore (CSGD), Dhjetor 2016. Të gjitha të drejtat e rezervuara. Asnjë pjesë e këtij publikimi nuk mund të riprodhohet, të ruhet në sisteme ripërtëritëse ose të transmetohet në çfarëdo forme apo me çfarëdo mjeti, elektronik, mekanik, foto-kopjim, regjistruar apo tjetër, pa lejen paraprake të CSGD.

PËRMBAJTJA

I. HYRJE	5
II. METODOLOGJIA E RAPORTIT	7
III. FAKTET DHE RRETHANAT E RASTIT	7
IV. KORNIZA LIGJORE	8
V. ANALIZA E GJYKIMIT	10
VI. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME	12

TABELA E AKRONIMEVE

CSGD – Qendra për zhvillimin e grupeve shoqërore

KEDNJ – Konventa evropiane për të drejtat e njeriut

KPPK – Kodi i procedurës penale të Kosovës

KPK – Kodi penal i republikës së Kosovës

LGBTI - lesbike, gej, biseksual, transgjnorë, interseks

I. HYRJJE

Raporti i Progresit i Komisionit Evropian për vitin 2016 për Kosovën pohon se është bërë pak progres në lidhje me të drejtat e personave LGBTI në Kosovë¹, po ashtu njeh marshin për shënimin e ditës ndërkombëtare kundër homofobisë, transfobisë dhe bifobisë i mbajtur më 17 Maj 2016 si paqësor dhe i suksesshëm². Raporti bën thirrje për hetim të duhur të rasteve të sulmeve verbale dhe fizike ndaj personave që i përkasin komunitetit të lezbikeve, gejve, biseksualëve, transeksualëve dhe interseksualëve (LGBTI) në Kosovë.

Kushtetuta e Kosovës dhe korniza ligjore ofrojnë bazë të mirë për mbrojtjen e personave LGBTI. Megjithatë, mungesa e zbatimit të kësaj kornize dhe mungesa e definimit të qartë të krimeve e vështirëson këtë mbrojtje. Personat që i takojnë komunitetit LGBTI në Kosovë përballen me homofobinë, diskriminimin, sulmet verbale dhe fizike gjë që çon drejt stigmatizimit dhe izolimit. Jo rrallë, rastet e sulmeve verbale dhe fizike nuk raportohen tek autoritetet që zbatojnë ligjin. Kjo ndodh ose për shkak të frikës nga hakmarrja, frika e ekspozimit, ose nga frika e jo hetimit të duhur dhe trajtimit të çështjes nga organet e zbatimit të ligjit. Deri më sot, ka pasur raste dhe incidente të shumta të raportuara, por ato ose nuk përfundojnë në Gjykatë për shkak të mungesës së hetimeve të duhura ose nuk ishin të lidhura me një vendim të formës së prerë për rastin.

Një rast i sulmit verbal dhe fizik, megjithatë, përfundoi me një vendim të formës së prerë. Si i tillë siguron një bazë të mirë për analiza dhe për të nxjerrë konkluzione dhe rekomandime të politikave. Në qershor të vitit 2016, dy persona që i përkasin komunitetit LGBTI u sulmuan verbalisht dhe fizikisht në një qytet të Kosovës³. Gjykata Themelore e këtij qyteti i shpalli dy të pandehur fajtorë për veprën penale; lëndim i lehtë trupor në kundërshtim me nenin 188 të Kodit Penal të Kosovës (KPK) dhe një për veprën penale të nxitjes së urrejtjes kombëtare, racore, fetare ose etnike, përçarjes ose mosdurimit në kundërshtim me nenin 147 të KPK-së.

---

¹ Komisioni Evropian, Raporti i Progresit për vitin 2016 për Kosovë, faqe 26.

² Ibid.

³ Për arsye të privatësisë, emri i qytetit dhe identiteti i viktimeve dhe i mbrojtësve nuk do të zbulohet dhe diskutohet.

Ky raport shqyrton këtë rast dhe mënyrën se si është trajtuar nga institucionet e zbatimit të ligjit. Më tej, raporti shqyrton kornizën ligjore për mbrojtjen e personave LGBTI dhe nëse kjo kornizë ligjore parashih mbrojtje efektive të personave që i përkasin komunitetit LGBTI në Kosovë. Së fundi, ky raport, në përvojën e nxjerrë nga studimi i rastit, jep konkluzione dhe rekomandime për institucionet e zbatimit të ligjit dhe institucioneve të tjera publike për mbrojtje më të mirë të personave LGBTI në Kosovë.

II. METODOLOGJIA E RAPORTIT

Ky raport shqyrton një rast aktual gjyqësor në të cilin dy persona të komunitetit LGBTI në Kosovë kanë qenë viktimat të një sulmi verbal dhe fizik i motivuar për shkak të orientimit të tyre seksual. Viktimave u është ofruar ndihmë juridike nga Qendra për Zhvillimin e Grupeve Shoqërore (CSGD) dhe janë përfaqësuar nga një avokat gjatë procedurës penale. Ky raport është i bazuar në dosjet e rastit, në veçanti aktgjykimin e rastit. Përveç kësaj, raporti shqyrton kornizën ligjore e cila u ofron mbrojtje personave që i përkasin komunitetit LGBTI në Kosovë, në veçanti ligjet e procedurës penale dhe kriminale.

III. FAKTET DHE RRETHANAT E RASTIT

Në qershor të vitit 2016⁴, dy persona të punësuar në CSGD po kryenin aktivitetet e kontaktimit të fokusuar për komunitetin LGBTI. Përderisa një nga viktimat ishte duke kryer aktivitetet në hapësirën publike, atij iu afruan dy persona të cilët e pyetën se çfarë ishte duke bërë dhe menjëherë filluan ta sulmonin verbalisht dhe fizikisht. Viktima tjetër ishte duke ngrënë në një dyqan të ushqimit të shpejtë aty afër në kohën e sulmit të kolegut të tij. Viktimën e ofenduan me fjalët e shumta fyese që përdoren për homoseksualët në Kosovë dhe njëri prej tyre e sulmoi fizikisht. Kryesi tjetër, që po qëndronte afër e pengonte viktimën për tu larguar.

Viktima arriti të ikë nga vendi i ngjarjes dhe shkoi menjëherë te kolegu i tij duke i shpjeguar se çfarë kishte ndodhur. Të dy shkuan në një lokal aty afër duke u përpjekur për t'iu shpëtuar autorëve. Megjithatë, ata po ndiqeshin nga të dy autorët edhe në lokal. Të dy filluan t'i sulmonin viktimat verbalisht duke i fyer dhe kërcënuar. Viktimat arritën ta thërrasin policinë e cila erdhi për t'iu ndihmuar. Një nga të dyshuarit u dorëzua në polici, ndërsa i dyshuari kryesor u përpoq t'i ikte policisë, por u arrestua më vonë.

Viktima kryesore e rastit u përball me lëndime fizike dhe u transferua menjëherë në emergjencë ku edhe u trajtua. Të dy viktimat ishin trajtuar me respekt nga personeli mjekësor i emergjencës, nga Policia në natën e sulmit, nga zyra e prokurorisë gjatë fazës së hetimit dhe nga gjyqtari gjatë gjyqimit kryesor. Deklaratat dhe dëshmitë e viktimave janë marrë menjëherë nga policia. Rreth një javë pas sulmit deklaratat e tyre janë marrë edhe nga zyra e

---

4 Për arsye të privatësisë, datat e padisë dërguar gjykatës nuk do të zbulohen dhe diskutohen.

Prokurorit. Dy të dyshuarit morën urdher për arrest shtëpiak për periudhë një mujore nën dyshimin e bazuar se kanë kryer veprat penale dhe se mund ta përsërisin krimin ose të përpiqen për të ndikuar tek gjyqtarët ose edhe ta pengojnë procedurën kriminale.

Pas hetimit, në korrik 2016, Prokuroria Themelore ka ngritur aktakuzë kundër dy të pandehurve duke i akuzuar ata për dy vepra penale: 1) nxitje të urrejtjes nacionale, racore, fetare ose etnike, përçarjes ose mosdurimit në kundërshtim me nenin 147, paragrafi 1 i KPK-së kryer në bashkëkryerje në kundërshtim me nenin 31 të KPK-së; dhe 2) sulm në kundërshtim me nenin 187, paragrafi 1 i KPK-së të kryera në bashkëkryerje në kundërshtim me nenin 31 të KPK-së.

Gjykimi kryesor është mbajtur gjatë muajit shtator të vitit 2016. Në gjykimin kryesor të pandehurit ishin vetëdeklaruar jo fajtor. Asnjëri prej tyre nuk është përfaqësuar nga një avokat, pasi që nuk ishte një rast i detyrueshëm për mbrojtje në bazë të Kodit të Procedurës Penale të Kosovës (KPPK). Gjatë gjykimit kryesor, përveç dëshmisë së viktimave dhe dëshmitarëve, Prokuroria paraqiti prova me video nga kamerat e sigurisë së qytetit të cilat kishin regjistruar rrethanat e rastit jashtë stacionit të trenit.

Pas gjykimit kryesor, Gjykata Themelore shpalli të pandehurin kryesor fajtor për veprën penale të nxitjes së urrejtjes dhe të veprës penale të lëndimit të lehtë trupor, pas rikualifikimit të veprës penale të sulmit në veprën penale të lëndimit të lehtë trupor. Gjykata Themelore e shpalli të pandehurin e dytë jo fajtor për veprën penale të nxitjes së urrejtjes, por fajtor për veprën penale të lëndimit të lehtë trupor të kryer në bashkëkryerje me të pandehurin kryesor. I pandehuri kryesor është dënuar me një kohë të efektshme burg prej pesë (5) muajve, ndërsa i pandehuri i dytë u dënua me katër (4) muaj burg, i cili është pezulluar me kusht që nuk kryen ndonjë vepër tjetër penale për një periudhë një (1) vit.

IV. KORNIZA LIGJORE

Kjo pjesë thekson në përgjithësi kornizën ligjore që shërben si bazë për mbrojtjen e personave të komunitetit LGBTI në Kosovë, si dhe kornizën ligjore të aplikuar në rastin e studimit.

Kushtetuta e Kosovës ofron siguri të lartë dhe mbrojtje për të drejtat e njeriut. Neni 24 i Kushtetutës parasheh se të gjithë janë të barabartë para ligjit dhe të gjithë gëzojnë mbrojtje të barabartë nga ligji pa diskriminim. Paragrafi 2 i nenit 24 thekson se "askush nuk duhet të diskriminohet në bazë të racës, ngjyrës, gjinisë, gjuhës, besimit fetar, mendimit politik ose tjetër, origjinës kombëtare apo shoqërore, lidhjes me ndonjë komunitet, pronës, gjendjes ekonomike dhe sociale, orientimit seksual, lindjes, aftësisë së kufizuar ose ndonjë statusi tjetër personal. "Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut" (KEDNj) është drejtpërdrejtë e zbatueshme në Kosovë në pajtim me nenin 22 të Kushtetutës. Kështu mbrojtjet garantohen nga KEDNj për personat që i përkasin komunitetit LGBTI e që janë të aplikueshme në Kosovë. Më tej, në bazë të nenit 53 të Kushtetutës, për të drejtat e njeriut dhe liritë themelore të njeriut duhet të interpretohet në përputhje me praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane të Drejtave të Njeriut.

Ligji Nr. 05 / L-021 për Mbrojtjen nga Diskriminimi i jep arritje të lartë mbrojtjes për minoritetet dhe grupet e cënueshme, duke përfshirë personat e komunitetit LGBTI. Ligji parasheh se është në përputhje me udhëzimet e shumta të Këshillit të Evropës, duke përfshirë, ndër të tjera, Udhëzimin e Këshillit 2000/43 / EC e 29 qershorit 2000 për zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë të personave pavarësisht prejardhjes racore apo etnike; Udhëzimi i Këshillit 2000/78 / EC e 27 nëntorit 2000 që përcakton një kornizë të përgjithshme për trajtimin e barabartë në punësim dhe profesion. Neni 1 i Ligjit për Mbrojtjen nga Diskriminimi parasheh se " Qëllimi i këtij ligji është të krijojë një kornizë të përgjithshme për parandalimin dhe luftimin e diskriminimit në bazë të kombësisë, ose lidhjes me ndonjë komunitet, prejardhjes sociale, racës, etnisë, ngjyrës, lindjes, origjinës, seksit, gjinisë, identitetit gjinor, orientimit seksual, gjuhës, qytetarisë ... "Neni 2 i Ligjit për Mbrojtjen nga Diskriminimi përcakton fushëveprimin si vijon:" Ligji vlen për të gjitha veprimet ose mosveprimet, të gjitha institucionet shtetërore dhe lokale, personat fizikë dhe juridikë, të sektorit publik dhe privat, të cilët shkelin, kanë shkelur apo mund të shkelin të drejtat e çdo personi apo personave fizikë dhe juridikë në të gjitha fushat e jetës ... "më tej identifikon disa aspekte kyçe të jetës, të tilla si punës, arsimit, qasjes në mallra dhe shërbime, ku diskriminimi në ndonjë bazë është i ndaluar, qoftë diskriminim direkt apo indirekt.

KPK përmban përkufizimet e krimeve dhe rrethanat që arsyetojnë përgjegjësinë penale të personave që kryejnë këto krime. Neni 74, paragrafi 2.12 i KPK-së parasheh një rrethanë si të rëndë "nëse vepra penale është kryer kundër një personi, grupi të personave apo pronës për shkak të përkatësisë etnike ose origjinës kombëtare, kombësisë, gjuhës, besimit fetar ose

mungesës fetare, ngjyrës, gjinisë, orientimit seksual, apo për shkak të afërsisë së tyre me personat që kanë karakteristikat e lartpërmendura ".

Neni 147 i KPK-së përcakton krimin e nxitjes kombëtare, racore, fetare apo etnike, urrejtjes, përçarjes ose mosdurimit si vijon: "Kushdo që nxit ose përhap publikisht urrejtje, përçarje ose mosdurim midis grupeve kombëtare, racore, fetare, etnike apo të tjera, të tilla grupe që jetojnë në Republikën e Kosovës në një mënyrë e cila mund të prishë rendin publik, dënohet me gjobë ose me burgim deri në pesë (5) vjet⁵. "më tej, neni 187 i KPK-së përcakton sulmin si vijon:"Kushdo që me qëllim ushtron forcë ndaj një personi tjetër, pa pëlqimin e atij personi dënohet me gjobë ose me burgim deri në tre (3) vjet⁶. "Ndërsa, neni 188 përcakton lëndimet e lehta trupore si vijon: " Kushdo që shkakton lëndim të lehtë trupor mbi një person tjetër i cili rezulton në: 1.1. dëmtimin ose dobësimin e përkohshëm të një organi ose një pjese tjetër të trupit; 1.2. zvogëlimin e përkohshëm të kapacitetit të personit për të punuar; 1.3. shëmtimin e përkohshëm të personit tjetër; ose 1.4.dëmtimin e përkohshëm të shëndetit të personit tjetër, dënohet me gjobë ose me burgim deri në një (1) vit⁷. "Neni 31 i KPK-së parasheh ndëshkimin e dy ose më shumë personave, në rast se ata kryejnë një veprë penale në bashkëpunim.

V. ANALIZA E GJYKIMIT

Kjo pjesë analizon aktgjykimin e Gjykatës Themelore në dritën e fakteve të mësipërme dhe bazës ligjore⁸. Më e rëndësishmja, kjo pjesë shqyrton nëse gjykimi është marre apo jo me krimin si të motivuar nga orientimi seksual i viktimave ose si krim i zakonshëm. Më tej, ai shikon se si Gjykata e ka justifikuar dhe arsyetuar kryerjen e veprës penale të nxitjes së urrejtjes dhe nëse i është referuar orientimit seksual të viktimave si rrethanë e rëndë për llogaritjen e dënimit.

Gjykata Themelore në aktgjykimin e saj nuk e konsideron me shumë detaje motivin e krimit, dmth, se nxitja e urrejtjes, si dhe sulmi ose lëndimet e lehta trupore janë kryer nga të

---

⁵ *Ibid.*, neni 147, paragrafi 1

⁶*Ibid.*, neni 187, paragrafi 1.

⁷ *Ibid.*, neni 188, paragrafi 1.

⁸ Gjykata Themelore në Ferizaj, Gjykimi fq.nr.620/16, data 26.09.2016.

pandehurit me motiv mbi orientimin seksual të viktimave. Gjykata vëren se viktimat janë fyer në bazë të orientimit të tyre seksual, por jo se edhe veprat penale janë kryer në bazë të orientimit seksual të viktimave. Më tej, gjykata citon për fyerjet e bëra nga të pandehurit në bazë të deklaratës së viktimave, por nuk i analizon ato më tej dhe nuk u jep atyre rëndësinë për motivimin e të pandehurve. Gjykata nuk ka vërtetuar se veprat penale janë kryer për shkak të orientimit seksual të viktimave.

Gjykata Themelore e justifikon apo arsyeton kryerjen e veprës penale të nxitjes së urrejtjes me faktin se i pandehuri kryesor e ka fyer në mënyrë të hapur viktimat në një hapësirë publike duke i thirrur me fjalë të ndryshme fyese për shkak të orientimit të tyre seksual, si dhe nxitjes së mikut të tij – të pandehurit tjetër për t'u bashkuar me atë në kryerjen e veprave penale. Gjykata nuk analizon qëllimin e nenit 147 të KPK-së nëse ajo mbron personat që i përkasin komunitetit LGBTI brenda afatit "grupe tjera të tilla që jetojnë në Republikën e Kosovës". Më tej, Gjykata nuk analizon nëse kushti i dytë i nenit 147 është i përshtatshme, dmth, nëse fjalët, fyerjet apo veprimet e të akuzuarit kryesor kishin gjasa të prishin rendin publik.

Më e rëndësishmja, Gjykata Themelore nuk e konsideron orientimin seksual të viktimave si rrethanë rënduese për llogaritjen e dënimit të të pandehurve. Gjykata i referohet vetëm nenit 73 dhe 74 dhe thotë se mirren parasysh të gjitha rrethanat relevante të cilat ndikojnë në llojin dhe nivelin e dënimit. Më tej, Gjykata sqaron se janë marrë në konsideratë rrethanat lehtësuese, në veçanti faktin se autorët janë të rinj dhe që nuk nuk kanë kryer ndonjë veprë penale më parë. Si rrethanë rënduese, Gjykata thotë se ka marrë parasysh shkallën e përgjegjësisë penale të të pandehurve dhe natyrën e veprës penale të kryer. Gjykata, të paktën do të mund të marrë parasysh orientimin seksual të viktimave si rrethanë rënduese kur të vendoset në lidhje me dënimin e të pandehurve.

VI. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Kosova ka një bazë të mirë ligjore që siguron garanci ligjore dhe mbrojtjen e personave që u përkasin komunitetit LGBTI. Zbatimi i këtij legjislacioni, megjithatë, mbetet një sfidë. Ligji për Mbrojtjen Kundër Diskriminimit ofron arritje të larta të mbrojtjes të cilat duhet të shfrytëzohen nga ana e komunitetit LGBTI në njërin anë, si dhe respektohen, mbikëqyren dhe zbatohen në mënyrë aktive nga institucionet publike dhe private në anën tjetër.

Rasti i sapoanalizuar ka treguar se ekzistonë garanci dhe mbrojtje që funksionojnë, megjithatë, ka ngurrim nga ana e institucioneve për të përcaktuar në mënyrë të hapur se mbrojtjet janë dhënë pikërisht për shkak të orientimit seksual të viktimave. Ky rast tregoi se janë respektuar viktimat, megjithatë, ne nuk mund të konkludojmë se respekti është vendosur vet si rregull në sistemin e drejtësisë në tërë Kosovën dhe në veçanti në institucionet e zbatimit të ligjit, si për shembull Policisë.

Gjykata Themelore ka pasur një mundësi unike për të krijuar një shembull dhe për të ofruar një praktikë të mirë gjyqesore për trajtimin e rasteve kur persona të komunitetit LGBTI janë të përfshirë si viktimat në procedurën penale. Megjithatë, Gjykata ka dështuar në këtë drejtim. Gjykata ka dështuar për t'iu referuar të drejtave kushtetuese dhe njerëzore të viktimave që jetojnë lirshëm në Kosovë, pa frikë e duke u fyer, sulmuar apo diskriminuar nga ndokush.

Rekomandimet ligjore dhe politike të mëposhtme mund të rrisin mbrojtjen e ofruar për personat që i përkasin komunitetit LGBTI në Kosovë:

1. Kodi Penal i Kosovës duhet të parasheh një vepër të veçantë penale, kur kryhet ndaj personave të komunitetit LGBTI ose të ndryshojë përkufizimin e veprës penale të nxitjes së urrejtjes për të përfshirë në mënyrë të veçantë komunitetin LGBTI si të mbrohen nga ky nen.
2. Organizimi i trajnimeve ose puntorive me gjyqtarë, prokurorë, policë dhe avokatë se si të merren me raste të komunitetit LGBTI.

3. Krijimi i procedurave standarde operative ose politikave për gjyqtarë, prokurorë, policë dhe agjencive të tjera të zbatimit të ligjit se si të merren me raste të komunitetit LGBTI.